

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

Actieplan Open overheid

Datum	September 2013
Status	Definitief

1	Inleiding: Open overheid begint niet bij nul	5
1.1	<i>Actuele voorbeelden .....</i>	6
1.2	<i>Actiepunten, goede voorbeelden en nieuwe ontwikkelingen: het borgen van het OGP-traject.....</i>	11
2	Actiepunten voor het Open Government Partnership.....	12
2.1	<i>De transparante overheid: openbare overheidsinformatie actief beschikbaar .....</i>	12
2.2	<i>De faciliterende, samenwerkende overheid: zoekt partners op in de samenleving om samen maatschappelijke vraagstukken op te lossen .....</i>	14
2.3	<i>De toegankelijke overheid: staat open voor iedereen en werkt plaats en tijdonafhankelijk .....</i>	14
3	De transparante overheid stelt openbare overheidsinformatie actief beschikbaar	16
3.1	<i>ACTIEPUNT 1a Aanwijzen categorieën overheidsinformatie voor actieve beschikbaarstelling .....</i>	16
3.2	<i>ACTIEPUNT 1 b Informatiehuishouding en actieve openbaarheid: .....</i>	19
3.3	<i>ACTIEPUNT 2 Verdere ontwikkeling en stimulering van Open Data en het gebruik .....</i>	21
3.4	<i>ACTIEPUNT 3 Financiële transparantie door Open Begroting en experimenten met Open Spending en Budgetmonitoring.....</i>	23
3.5	<i>ACTIEPUNT 4: Openheid in Tweede Kamer .....</i>	25
3.6	<i>ACTIEPUNT 5: Instrumenten gericht op integriteit.....</i>	26
3.7	<i>ACTIEPUNT 6 Vernieuwing van de wetgevingskalender.....</i>	27
3.8	<i>ACTIEPUNT 7 Uitbreiding internetconsultatie. ....</i>	28
3.9	<i>ACTIEPUNT 8 Meer transparantie van besluitvormingsprocessen door Volgdewet.nl .....</i>	29
3.10	<i>ACTIEPUNT 9 Informele aanpak met betrekking tot Wobverzoeken .....</i>	30
4	De faciliterende, samenwerkende overheid zoekt partners op in de samenleving om samen maatschappelijke vraagstukken op te lossen	31
4.1	<i>ACTIEPUNT 10 Van regels naar ruimte.....</i>	31
4.2	<i>ACTIEPUNT 11 Verandering houding en werkwijze door inzet Slimmer Werken en Ambtenaar 2.0.....</i>	31
4.3	<i>ACTIEPUNT 12 Watercoalitie.....</i>	33
4.4	<i>ACTIEPUNT 13 Ontwikkelen en uitvoeren participatiebeleid binnen IenM .....</i>	34
5	De toegankelijke overheid staat open voor iedereen en werkt plaats- en tijdonafhankelijk	36
5.1	<i>ACTIEPUNT 14 Toegankelijke en vindbare overheidsinformatie .....</i>	36
5.2	<i>ACTIEPUNT 15 Versterken van de informatiepositie van de burger: inzage en correctie door de burger.....</i>	37
5.3	<i>ACTIEPUNT 16 Open bekendmakingen en meldingen.....</i>	38
5.4	<i>ACTIEPUNT 17 Publieke dienstverlening en het gebruikersperspectief.....</i>	39

1 Inleiding: Open overheid begint niet bij nul

Naar aanleiding van het Open Overheid initiatief van de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk heeft ook de Nederlandse overheid de discussie gestart over de mogelijkheden om openheid in te zetten voor verbetering van het openbaar bestuur en de publieke dienstverlening. Dit actieplan beschrijft de acties die op dit moment zijn bepaald voor de komende twee jaar. Achtergrond bij dit actieplan is de visie Open Overheid.

In Nederland werken tal van organisaties en individuen vanuit heel verschillende posities aan een meer open overheid. Denk aan overheidsinstanties als gemeenten en departementen, maar ook de Tweede Kamer en maatschappelijke organisaties als Netwerk Democratie en de Open State Foundation. Acties van deze organisaties zijn dan ook terug te vinden in dit actieplan. Deze acties verdienen een plaats in dit actieplan omdat ze de beweging naar open overheid laten zien. De betrokken organisaties zijn zelf verantwoordelijk voor de uitvoering en financiering van de acties.

Het werken aan een open overheid is niet iets nieuws. Diverse actuele voorbeelden laten zien hoe op verschillende plekken binnen en buiten de Nederlandse overheid op andere manieren met informatie wordt omgegaan, wordt samengewerkt en aansluiting wordt gezocht met de samenleving. Openheid is ook van belang om participatie van de samenleving in overheidstrajecten en -projecten op een effectieve manier te kunnen uitvoeren.

We hebben hiervan enkele voorbeelden uitgelicht van de afgelopen paar maanden, zonder de ambitie om uitputtend te zijn. De onderstaande voorbeelden geven aan dat informatie, ook van buiten de overheid, een cruciale rol speelt bij het maken van nieuw beleid maar dat informatie ook een belangrijk element is dat bij kan dragen aan betere dienstverlening aan burgers en bedrijven.

1.1 Actuele voorbeelden

Verzorgingsplaatsen, initiatief Rijkswaterstaat I&M

RWS is verantwoordelijk voor het beheer van de verzorgingsplaatsen van de rijkswegen. Belangrijke informatie voor de invulling van die taak is de toestand van de afzonderlijke verzorgingsplaatsen en de beleving van de gebruikers daarvan. Deze informatie werd in het verleden verkregen door het inhuren van een particulier bedrijf dat alle verzorgingsplaatsen inspecteerde.

In de zomers van 2012 en 2013 is gebruik gemaakt van het project "De kracht van de automobilist" van Roamler. In het project werd onderzoek gedaan naar 331 verzorgingsplaatsen door een grote groep gebruikers van smartphones. In het drukste weekend van de zomervakantie is deze gebruikers gevraagd naar hun beleving van de verzorgingsplaatsen. Dankzij deze app van Roamler kon Rijkswaterstaat de kracht van de samenleving inzetten om een goed beeld te krijgen van wat automobilisten belangrijk vinden bij de verzorgingsplaatsen tegen veel lagere kosten (inschatting van de kostenbesparing ca. €200.000,-). Voorts leverde het een aanzienlijke tijdsbesparing op. De gegevens worden gebruikt bij de beleidsvorming en de invoering van verbeteringen om de klantwaarde op korte termijn te vergroten.

Omgevingswet

Het omgevingsrecht bestaat uit het geheel aan wet- en regelgeving voor de fysieke leefomgeving en bevat de spelregels voor de ontwikkeling en het beheer van onze omgeving. Het interdepartementale programma Eenvoudig Beter heeft als doel een stelselwijziging van het omgevingsrecht vorm te geven door middel van het samenbrengen van een groot aantal wetten in een integrale Omgevingswet. Door open te zijn naar de samenleving en door haar uitvoerig bij de totstandkoming van het wetsontwerp te betrekken, streeft de programmadirectie naar draagvlak en beleids- en wetgevingskwaliteit.

De programmadirectie hanteert een scala aan instrumenten om dat vorm te geven. In de eerste plaats zijn er vijf adviescommissies ingesteld met elk een eigen thema. Deze adviescommissies zijn samengesteld uit diverse experts en vertegenwoordigers van belanghebbende organisaties. Daarnaast is de stelselwijziging diverse malen in het Overlegorgaan Infrastructuur en Milieu¹ besproken waarbij alle informatie zeer open wordt gedeeld met het overlegorgaan en er goed geluisterd wordt naar de inbreng van de deelnemers.

---

¹ *Ingesteld bij wet (Wet overleg verkeer en waterstaat).*

Bovendien organiseert de programmadirectie regelmatig (regionale) informatiebijeenkomsten voor brede groepen belanghebbenden en belangstellenden. Ten slotte wordt actief informatie gedeeld over de voortgang en de inhoud van het programma via een eigen website (<https://omgevingswet.pleio.nl>), de website www.rijksoverheid.nl, divers informatiemateriaal en sociale media.

Meldpunt verspilling in de zorg, initiatief van VWS

De kern van het Programma Verspilling in de Zorg is het landelijk Meldpunt Verspilling (www.verspillinginzorg.nl). Via dit meldpunt kan iedereen (cliënt, patiënt, mantelzorger en zorgverlener) digitaal melding doen van door hem of haar ervaren verspilling in de zorg. Al deze meldingen bepalen de verdere focus van het programma Verspilling. Binnen de verschillende thema-projecten bepalen veld en VWS samen welke ervaren verspilling concreet kan worden aangepakt. Het Programma kan gezien worden als onderdeel van de grotere discussie over de betaalbaarheid van zorg in de toekomst.

Meldingen en signalen worden semi-geautomatiseerd geregistreerd en gerubriceerd, om de verwerking ook bij hoge aantallen meldingen uitvoerbaar te houden. Persoonlijke gegevens worden vanwege de privacy-wetgeving niet bewaard, maar iedereen die een mailadres heeft achtergelaten op de website ontvangt regelmatig een nieuwsbrief waarin de resultaten en voortgang in het tegengaan van verspilling wordt toegelicht. Daarnaast wordt verwezen naar www.rijksoverheid.nl waar een dossier rondom het tegengaan van verspilling wordt ingericht en actueel wordt gehouden. Het meldpunt bestaat sinds mei 2013 en heeft op 6 juni 2013 al 31.818 meldingen binnengekregen.

Gemeente Groningen komt met nieuwe ICT visie

De nieuwe ICT visie van de gemeente Groningen staat in het teken van samenwerking met de samenleving. Uit de ICT-visie:

“Nieuwe ICT-toepassingen (mobiele apps, sociale media, open data) maken een andere relatie tussen de gemeente en haar burgers mogelijk. Waar we ons nu nog hoofdzakelijk richten op het betrekken van burgers bij onze beleidsvorming, ligt de essentie van de huidige ICT-ontwikkeling in de versterking van de informatiepositie van burgers. Onze oude manier van informeren werkt niet meer. De gemeente moet niet alleen burgers beter betrekken bij haar beleidsvorming, maar ook de samenleving betrekken bij de uitvoering van haar publieke taken.”

Versterking van de zelfredzaamheid valt daaronder, maar ook burgers laten bijdragen aan de dienstverlening of burgers stimuleren om oplossingen aan te dragen voor publieke vraagstukken. Participatie met behulp van de nieuwe media is dus tweerichtingverkeer en betreft niet alleen de communicatiefunctie, maar vele andere functies.

De nieuwe relatie geldt niet alleen voor burgers, maar ook voor bedrijven en instellingen. Bedrijven kunnen bijvoorbeeld meer bijdragen aan de innovatie van publieke diensten. Als wij onze gemeentelijke gegevens beschikbaar stellen zijn zij in staat om deze te combineren met andere informatie en daardoor nieuwe, nuttige diensten te leveren. Maar ook hierbij geldt, niet alles wat mogelijk is moeten we willen. Zo moeten we alert zijn op de gevolgen voor de bedrijfsvoering en met name de kosten. In het huidige participatiebeleid ligt de nadruk op transparantie. Maar als we transparantie als extra service bieden, bovenop onze normale bedrijfsvoering, dan verhogen we onze kosten en creëren we een omgeving die moeilijk te borgen is. Het is daarom zaak dat we de nieuwe manier van werken integreren in onze bedrijfsvoering en ons in de nieuwe samenwerking vooral richten op knelpunten en vraagstukken waarbij hulp uit de samenleving dringend nodig is."

Tilburg 'Doorbraak' WOZ

Het project 'Doorbraak WOZ' is opgezet om inzicht in en begrip voor de WOZ bij belanghebbenden na te streven. Bewoners kunnen, naast inzicht in de WOZ-waarde, op de website hun gegevens vergelijken en controleren. Ontbrekende of onjuiste gegevens kunnen worden gewijzigd waarbij direct inzicht wordt gegeven op de invloed hiervan op de nieuwe "voorlopige" WOZ-waarde. Binnen gemeente Tilburg is hiermee geëxperimenteerd in twee pilots.

Momenteel zijn er twee punten waar het WOZ proces knelt:

- Bij de tevredenheid van de burgers;
- Bij het tijdig verwerken van de hoeveelheid bezwaren (capaciteit, tijd en geld) binnen gemeenten.

Hierop zijn verbeteringen mogelijk door de burger bij het proces te betrekken, op een moderne manier die past bij deze tijd en waarbij burger en overheid elkaar wederzijds durven te vertrouwen. Beide partijen hebben hier baat bij:

- De acceptatie van de WOZ bij burgers gaat omhoog door inzicht in en invloed op de gegevens die dienen voor de waardebeoordeling;
- De gemeenten vergroten met informatie van burgers de kwaliteit van hun gegevens en er is minder inzet nodig op de bezwarenafhandeling.

Gemeente Best

De gemeente Best heeft zijn website aangepast volgens de methodiek van Toptaken. Toptaken zijn de belangrijkste taken die de bezoeker op een gemeentelijke website wil uitvoeren.

De organisatie kan zelf een afweging maken wat zij de bezoekers wil voorschotelen, maar dat is altijd gekleurd door de eigen invalshoek. Door het gedrag van de bezoekers te analyseren door onderzoek en door middel van het doorlopen van de webstatistieken van de site wordt inzichtelijk welke informatie het meest wordt gevraagd.

Met deze gegevens is het eenvoudiger om de prioriteiten voor het efficiënter inrichten van een site vast te stellen en begrijpelijke, herkenbare taal te gebruiken. De onderdelen waar bezoekers het meest naar zoeken krijgen een prominente plek op de site.

Toekomst gemeenschappelijk landbouw beleid (GLB), ministerie van Economische Zaken

Het Europees landbouwbeleid wordt hervormd. De onderhandelingen hierover vinden in Nederland plaats tegen een achtergrond van een actieve maatschappelijke dialoog. Het hart van de online beleidsdiscussie is de publieke website www.toekomstGLB.nl, met gemiddeld zo'n 3500 bezoekers per maand. Het ministerie van EZ faciliteert deze dialoog om zicht te bieden op het beleidsproces, partijen te informeren, maar ook om de kennis en expertise bij maatschappelijke partijen zo goed mogelijk te benutten.

De hervorming van het Europees landbouwbeleid heeft de komende jaren in het bijzonder gevolgen voor de agrarische sector in Nederland. Het is van belang dat agrariërs tijdig inzicht krijgen in de effecten van de hervorming van het Europees landbouwbeleid. In 2012 is samen met Dienst Regelingen en private partijen een software hulpmiddel ontwikkeld om voor ondernemers inzichtelijk te maken wat de impact zal zijn van voorgenomen wijzigingen in het Europees landbouwbeleid (voor meer informatie: www.GLBcheck.nl). Met behulp van deze web-app kunnen agrariërs al in een zeer vroeg stadium (nog voor de formele besluitvorming) op eenvoudige wijze de gevolgen van het nieuwe GLB voor hun eigen bedrijf doorrekenen en bekijken welke aanpassing binnen hun bedrijfsvoering eventueel nodig zijn.

Open Data Ontwikkelingssamenwerking, ministerie van Buitenlandse Zaken

Het belang van openheid over bestedingen wordt al langer onderkend binnen de sector ontwikkelingssamenwerking. De manier van rapporteren over bestedingen voldeed niet langer meer aan de interne transparantie, sturings- en verantwoordingsbehoefte en aan de behoefte van andere spelers binnen de ontwikkelingssamenwerking. Dit geldt met name voor ontwikkelingslanden die geconfronteerd worden met een veelvoud aan spelers die allemaal hun eigen activiteiten hebben die niet op elkaar zijn afgestemd. Nederland omarmde daarom het International Aid Transparency Initiative (IATI) dat streeft naar een actueel en vooruitkijkend inzicht in wie, wat, waar met wie doet en met welk (beoogd) resultaat. IATI staat ook open voor andere spelers dan alleen de officiële bilaterale donoren en stimuleert ook hen om inzicht te geven in activiteiten en plannen. Sinds 2010 publiceert het ministerie van Buitenlandse Zaken open data met betrekking op ontwikkelingssamenwerking op Rijksoverheid.nl. Het ministerie van Buitenlandse Zaken is bezig met een verkenning naar beschikbaar te stellen data op bijvoorbeeld activiteitsniveau en met lokatiegegevens. Ook zal het ministerie van Buitenlandse zaken mogelijkheden verkennen om subsidie-ontvangers ook data te laten leveren om die vervolgens te koppelen aan eigen (open) data.

Gemeente Utrecht opent data

Het college van B&W van gemeente Utrecht heeft besloten ruwe datasets beschikbaar te stellen aan externe hergebruikers. Met deze open data kunnen organisaties en bedrijven in de stad apps of andere nieuwe toepassingen maken. Aan de gemeenteraad is voorgesteld dat alle datasets in principe openbaar zijn, tenzij er juridische risico's of privacyaspecten aan vast zitten. Op de nieuwe portal www.iijmaaktutrecht.nl zijn de eerste gemeentelijke datasets openbaar gemaakt: straatnamen, straatmeubilair en de grenzen van stad, wijken en buurten. Samen met andere partijen in de stad/regio en andere Europese steden wordt het concept open data verder doorontwikkeld. Samen met de stad wil de gemeente de portal www.iijmaaktutrecht.nl stapsgewijs verder ontwikkelen. Iedereen kan hier aandacht vragen voor een mooi initiatief en in contact komen met mensen die hierbij kunnen helpen. Dat Utrechters betrokken zijn bij hun leefomgeving blijkt uit de 979 leefbaarheidsinitiatieven in 2012, 422 projecten waar bewoners zelf het beheer van het groen uitvoeren en 72 gemeentelijke participatietrajecten op www.iijmaaktutrecht.nl.

1.2 Actiepunten, goede voorbeelden en nieuwe ontwikkelingen: het borgen van het OGP-traject

Werken aan een open overheid begint niet bij nul, maar er zijn nog veel kansen en mogelijkheden om toe te werken naar een meer open overheid. Deze kansen en mogelijkheden staan dit actieplan. Het actieplan zal op de website van de OGP-organisatie (<http://www.opengovpartnership.org/>) worden geplaatst. De landen doen na verloop van tijd een zelfevaluatie op het realiseren van de genoemde doelstellingen maar worden ook beoordeeld door experts uit het land van herkomst die de maatschappelijke organisaties kan vertegenwoordigen en die vanuit het OGP worden aangesteld.

Tijdens de voorbereidende fase is de overtuiging gegroeid dat het er bij het nastreven van een open overheid niet alleen om gaat vanuit het Rijk allerlei acties op te starten, maar juist ook om een podium te geven aan alle initiatieven die er bestaan op het terrein van openheid. Het OGP-programma is niet alleen gericht op het realiseren van visie en actieplan, maar ook door verspreiding van goede voorbeelden en het leren daarvan. Hiervoor wordt op informele wijze gebruik gemaakt van het inspiratieteam, dat bestaat uit diverse betrokkenen en geïnteresseerden die aangeven de ontwikkeling naar een open overheid te ondersteunen en zich daarvoor in te zetten.

Om er voor te zorgen dat de voortgang van de actiepunten is geborgd wordt een Stuurgroep Open Overheid opgezet. Deze onafhankelijke stuurgroep controleert de voortgang van de actiepunten en spreekt organisaties aan wanneer zij kansen laten liggen. Bovendien signaleert de stuurgroep wanneer er nieuwe kansen zijn voor meer openheid, zij bewaakt de voortgang van het project Open overheid. Onder de stuurgroep wordt een aantal werkgroepen ingericht die deelactiviteiten gaan uitvoeren binnen het actieplan.

Verder wordt door het ministerie van BZK een leer- en expertisenetwerk ingericht, dat zal functioneren als een kenniscentrum voor vraagstukken rondom openheid. Het netwerk zal werken aan het verspreiden van oplossingen rondom de vraagstukken en dilemma's waar organisaties tegenaan aanlopen bij het vormgeven van openheid.

2 Actiepunten voor het Open Government Partnership

Deelname aan het Open Government Partnership houdt in dat een set concrete acties wordt geformuleerd die bijdragen aan meer openheid. Met de acties in dit actieplan wordt een eerste start gemaakt om verder te werken aan openheid. Over twee jaar zal de uitvoering van deze acties worden geëvalueerd en zal mede aan de hand van een maatschappelijke kosten baten analyse worden bekeken naar het verdere vervolg. De acties die nu in het actieplan staan worden zo veel mogelijk gefinancierd uit daarvoor reeds beschikbare middelen. Dit kan omdat werkzaamheden die toch al moeten gebeuren op een andere manier worden uitgevoerd. Voor sommige acties geldt dat het gaat om bestaande projecten of programma's of om zeer beperkte extra werkzaamheden binnen de huidige personele bezetting en budgetten. Voor een aantal specifieke acties is ruimte gevonden binnen de BZK-begroting of binnen andere begrotingen. Het ministerie van BZK kiest daarbij vooral de rol van aanjager. De verwachting is dat steeds meer organisaties willen aanhaken op de beweging naar een meer open overheid en zelf eigen initiatieven opstarten en financieren.

De acties in het actieplan dragen bovendien bij aan innovatie en nieuwe, efficiëntere manieren van werken binnen en buiten de overheid. Op termijn kan met een meer open overheid dus ook geld worden bespaard. Onderdeel van de aanpak is dat in beeld te brengen door businesscases, maar dat lukt pas nadat je begonnen bent. Er is nu niet eerst gekozen voor een theoretische becijfering, maar voor concrete acties. Gaandeweg worden maatschappelijke kosten en baten dan in kaart gebracht.

De actiepunten voor het Open Government Partnership zijn gegroepeerd naar onderstaande pijlers uit de visie.

2.1 De transparante overheid: *openbare overheidsinformatie actief beschikbaar*

De overheid laat zien wat ze wel en niet doet en hoe ze werkt. Het gaat hier dan om zowel algemene informatie als informatie specifiek voor de situatie van burgers. Daardoor is de burger in staat om snel en makkelijk zijn weg te vinden binnen het overheidsapparaat. De structuur en de rollen van het overheidsapparaat dienen daarvoor helder te zijn. Daarom wordt informatie over activiteiten, besluitvorming en financiële informatie actief open en beschikbaar gesteld voor het publiek.

Om (technische) belemmeringen bij hergebruik te voorkomen en om de maatschappelijke waarde van de data te maximaliseren wordt de overheidsdata zo veel als mogelijk gepubliceerd in formaten die voldoen aan open standaarden. Dit sluit aan bij het geldende openstandaarden-beleid van de Nederlandse overheid en daarnaast bij de aangekondigde wijziging van de Europese richtlijn inzake hergebruik van overheidsinformatie.² De overheid stelt gegevens beschikbaar die door hergebruik kunnen bijdragen aan ontwikkeling van nieuwe diensten. Daarnaast dient het beleids- en wetgevingsproces zo transparant mogelijk te worden, waarbij alle fasen van het beleids- en wetgevingsproces meegenomen worden: beleidsvoorbereiding, implementatie, uitvoering en evaluatie. Burgers willen steeds meer meebeslissen en meedenken over het beleid en daarom is een gelijkwaardige informatiepositie belangrijk. Tenslotte gaat het bij goed en verantwoord overheidsbestuur ook om financiële transparantie, Daarbij zal worden onderzocht (of en) hoe budgetten en uitgaven van de overheid beter en actiever beschikbaar kunnen worden gemaakt.

Bijbehorende actiepunten:

- Actiepunt 1a Aanwijzen categorieën overheidsinformatie voor actieve beschikbaarstelling
Actiehouder: BZK
- Actiepunt 1b Informatiehuishouding en actieve openbaarheid: 4 pilots open by design
Actiehouder: BZK
- Actiepunt 2: Verdere ontwikkeling en stimulering van Open data en het gebruik
Actiehouder BZK
- Actiepunt 3: Financiële transparantie door open begroting en experimenten met Open Spending en Budgetmonitoring
Actiehouder: Fin en BZK
- Actiepunt 4: Openheid in Tweede kamer
Actiehouder Presidium Tweede Kamer
- Actiepunt 5: Instrumenten gericht op integriteit
Actiehouder: BZK
- Actiepunt 6: Vernieuwing van de wetgevingskalender
Actiehouder BZK en V&J
- Actiepunt 7: Uitbreiding Internetconsultatie
Actiehouder V&J

---

² Zie: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P7-TA-2013-0275&language=NL>

- Actiepunt 8: Meer transparantie van besluitvormingsprocessen door Volgdewet.nl
Actiehouder: Netwerk Democratie
- Actiepunt 9: Informele aanpak met betrekking tot Wobverzoeken
Actiehouder: BZK

2.2 De faciliterende, samenwerkende overheid:

zoekt partners op in de samenleving om samen maatschappelijke vraagstukken op te lossen

Burgers en bedrijven worden actief uitgenodigd en gefaciliteerd om samen met of los van de overheid te werken aan oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken en aan de ontwikkeling van innovatieve toepassingen. Hierbij participeert de burger niet langer alleen bij trajecten van de overheid, maar staat de overheid juist open voor plannen van de burger en faciliteert deze waar mogelijk. De Open Overheid faciliteert en geeft soms haar regierol uit handen en staat open voor de oplossingen. Hiermee vindt er op het gebied van eigenaarschap een verschuiving plaats richting de burger (doe-democratie). Door gebruik te maken van digitale oplossingen en de uitwisseling van digitale content kan de publieke sector met burgers en bedrijven samen ideeën ontwikkelen, van elkaar leren en samenwerken op verschillende taken.

Bijbehorende actiepunten:

- Actiepunt 10: Van regels naar ruimte
Actiehouder: BZK
- Actiepunt 11: Verandering houding en werkwijze door inzet slimmer werken en Ambtenaar 2.0
Actiehouder: Netwerk ambtenaar 2.0
- Actiepunt 12: Watercoalitie
Actiehouder Watercoalitie
- Actiepunt 13: Ontwikkelen en uitvoeren participatiebeleid binnen I&M
Actiehouder I&M

2.3 De toegankelijke overheid:

staat open voor iedereen en werkt plaats en tijdonafhankelijk

Open communicatie, dus ook over waar dingen niet goed of anders lopen, is de kern van een toegankelijke overheid. De toegankelijke overheid spant zich in voor vindbare, begrijpelijke, open en eerlijke communicatie en is duidelijk over wat burgers wel en niet kunnen verwachten zodat zij weten waar ze aan toe zijn als ze zaken doen met de overheid.

De overheid is laagdrempelig en proactief in het verschaffen van informatie over dienstverlening en over veranderingen in de leefomgeving die burgers direct raken. Bovendien laat de overheid aan burgers zien welke gegevens worden gebruikt in welke processen en geeft hen de gelegenheid deze gegevens te corrigeren wanneer nodig. De overheid nodigt uit en zoekt ook via nieuwe manieren en sociale media contact met burgers en werkt op deze manier aan modernisering van de dienstverlening die ondersteund door digitale mogelijkheden steeds vaker plaats en tijdonafhankelijk wordt.

Bijbehorende actiepunten:

- Actiepunt 14: Toegankelijke en vindbare overheidsinformatie
Actiehouder: AZ (VORA), BZK en VNG
- Actiepunt 15: versterken van informatiepositie van de burger
Actiehouder BZK
- Actiepunt 16: Open bekendmakingen en meldingen
Actiehouder: BZK en andere overheden
- Actiepunt 17: Publieke dienstverlening en het gebruikersperspectief
Actiehouder: BZK en VNG

3 De transparante overheid *stelt openbare overheidsinformatie actief beschikbaar*

3.1 ACTIEPUNT 1a Aanwijzen categorieën overheidsinformatie voor actieve beschikbaarstelling

Informatie van de overheid zou actief openbaar beschikbaar moeten worden gesteld. In de Wob is dit principe vastgelegd, maar in de praktijk gebeurt het niet automatisch. De Tweede Kamer heeft een motie aangenomen waarin wordt gevraagd het uitgangspunt "ja, tenzij" te hanteren voor de beschikbaarheid van overheidsinformatie. Actiepunt 1a en 1b geven invulling aan de motie Voortman van 20 december 2012³.

Om dit uitgangspunt in te voeren is een inhaalslag noodzakelijk, maar het is technisch onmogelijk en bovendien financieel onhaalbaar alle openbare overheidsinformatie direct actief openbaar te maken. Het is daarom noodzakelijk informatiecategorieën te onderscheiden die met voorrang actief beschikbaar kunnen worden gesteld. Er kan een onderscheid worden gemaakt in:

- laaghangend fruit
- actieve openbaarheid op de korte termijn,
- lange termijn waarvoor ingrijpendere voorzieningen nodig zijn
- informatie waarvoor een wettelijke verplichting tot openbaarmaking noodzakelijk is.

Het gaat zowel om gestructureerde als ongestructureerde informatie. Voor ongestructureerde informatie heeft Mariko Peters in haar initiatief wetsvoorstel een voorstel gedaan (artikel 3.3). Deze lijst is onder meer gebaseerd op het voorontwerp Wet Overheidsinformatie van Bernd van der Meulen en kan worden aangevuld met informatie die burgers nodig hebben in de verschillende fasen van de beleidscyclus, zoals ook de Raad voor het Openbaar bestuur (Rob) schetst in haar advies over openbaarheid. Hierbij kan worden gedacht aan inspectierapporten, uitvoeringstoetsen, onderzoeksrapporten, beleidsonderzoeken schetsontwerpen en statistische informatie. Op deze manier zijn burgers beter op de hoogte van de voornemens van de overheid. Dit houdt wel in dat de overheid op voorhand proactief informatie verstrekt over voornemens of plannen die burgers direct aangaan. Ook kan worden gedacht aan actieve beschikbaarstelling van informatie aan de hand van actuele thema's of vraagstukken.

---

³ Tweede Kamer vergaderjaar 2012–2013, 33 400 VII, nr. 27

Voor gestructureerde informatie (open data) kan de prioritering worden bepaald op basis van de economische en maatschappelijke waarde (financiële data, lokatiegebonden data, data over mobiliteit). Aan de hand van maatschappelijke vraagstukken wordt informatie proactief beschikbaar gesteld door de overheidsorganisatie zodat burgers en bedrijven actief kunnen meedenken over de oplossing van vraagstukken.

Bij de informatie is het van belang dat deze niet alleen "open" is, maar dat juist de samenhang in de informatie voor publiek duidelijk wordt. Omdat veel informatie tot stand komt binnen processen krijgt zij aanzienlijk meer betekenis door de samenhang van de informatie te laten zien. Daarmee wordt de informatie pas echt toegankelijk en herbruikbaar. Linked data kan hierbij een rol spelen. In pilots en projecten wordt hiermee ervaring opgedaan. Zo loopt het project Linked Data Overheid dat gericht is op het in samenhang brengen van overheidsinformatie in relatie tot de Nederlandse wetgeving. Links naar wetsonderdelen zijn te vinden in vrijwel alle formele overheidsinformatie zoals Kamerstukken, stemmingslijsten, artikelen van uitvoeringswetgeving (amvb's, ministeriële regelingen), beleidsregels van uitvoeringsorganisaties die op de wetsonderdelen zijn gebaseerd, uitspraken van rechters hierover en specifieke voorlichting. Veel van deze informatie is als open data beschikbaar.

Het project is initieel gericht op het verbeteren van de informatievoorziening voor de overheid zelf; de overheid kan op deze manier beter gebruik maken van de eigen open data. De verzamelde Linked Data komt ook publiek beschikbaar zodat (her)gebruik mogelijk is. Derden kunnen op basis van Linked Data makkelijker waarde toevoegen aan open data van de overheid. Het project wordt in opdracht van het Ministerie van Financiën, in samenwerking met een tiental overheden ontwikkeld. Door op deze manier te werken met linked data ontstaat meer transparantie in het proces van wetgeving en de uitvoering daarvan.

Dit wordt ook onderschreven door Forum Standaardisatie, gemeente Amersfoort, gemeente Nijmegen, Hack de Overheid, Kadaster, Kwaliteitsinstituut Nederlandse Gemeenten, Ministerie van Infrastructuur en Milieu, Interprovinciaal overleg, Geobusiness Nederland en Geonovum. Deze partijen hebben op andere inhoudelijke terreinen pilots gedaan met Linked Data.

BZK zal in het najaar van 2013 een onderzoek starten naar de categorieën van overheidsinformatie waarvan het de meeste toegevoegde waarde heeft wanneer die actief openbaar gemaakt kunnen worden. De vraag van burgers en bedrijven wordt in kaart gebracht maar ook zal in het onderzoek worden gekeken naar de (technische, praktische en financiële) mogelijkheden bij overheidsorganisaties om informatie actief openbaar te maken. Hieruit volgt het laaghangend fruit maar er zal ook worden gekeken naar toekomstige mogelijkheden. Daarbij bestaat nadrukkelijk samenhang met het volgende actiepoint in dit actieplan, 'open by design'.

Vooruitlopend op de uitkomsten van het onderzoek zal als eerste stap werk worden gemaakt van actieve beschikbaarstelling van de volgende typen informatie omdat deze uit de consultatie als interessant voor meer actieve openbaarmaking naar voren zijn gekomen:

Onderzoeksrapporten Rijk

Bekeken gaat worden of, en zo ja, hoe de Rijksinkoopvoorwaarden (ARVODI) kunnen worden aangepast zodanig dat resultaten van opdrachten en gegevens van opdrachtnemers, wanneer openbaar, ook actief beschikbaar kunnen worden gemaakt.

Uitvoeringstoetsen

In navolging van de aanbeveling van de Nationale ombudsman hierover in zijn jaarverslag heeft het kabinet besloten formele uitvoeringstoetsen van uitvoeringsorganisaties bij nieuwe wetgeving actief openbaar te maken, voor zover ze openbaar zijn volgens de Wet openbaarheid van bestuur (Wob).

Inkoop informatie Rijk

Vanuit de maatschappij is veel belangstelling voor inkoopinformatie. Daarom zal worden verkend wat het betekent om deze informatie actief openbaar te maken.

Subsidie informatie Rijk

Ook informatie over subsidies van de overheid wordt met belangstelling gevolgd. Via de begrotingen van ministeries wordt al een deel van de informatie over subsidies per ministerie openbaar gemaakt. Verkend zal worden hoe deze transparantie nog verder kan worden vergroot.

Stappen Open Government Partnership

- Onderzoek naar categorieën van overheidsinformatie die actief beschikbaar gesteld kunnen worden afronden
- Zoveel mogelijk actief openbaar maken eerste categorieën overheidsinformatie: Onderzoeksrapporten, Uitvoeringstoetsen, Inkoop informatie en Subsidie informatie
Actiehouder: Ministeries
- Mogelijkheden aanpassing ARVODI in kaart en plan van aanpak klaar
Actiehouder: BZK

3.2 **ACTIEPUNT 1 b Informatiehuishouding en actieve openbaarheid: 4 pilots met 'open by design'**

Om snelle en goede toegang tot overheidsinformatie te realiseren is het van belang dat openbaarheid en open standaarden zoveel mogelijk worden meegenomen in het ontwerp van informatiesystemen. Een voorbeeld daarvan is dat het systeem het mogelijk maakt dat bij de creatie van informatie of het invullen van een formulier de niet openbare gegevens zo worden aangemerkt dat ze niet worden gepubliceerd. Om vast te stellen wat dit betekent voor informatiesystemen moet ervaring worden opgedaan in een aantal pilots.

'Open by design' werkt alleen als er vanaf creatie van informatie rekening wordt gehouden met het principe 'open tenzij'. Nieuwe systemen zullen niet direct voor een verandering in werkwijze en cultuur zorgen maar de verandering wordt erdoor gefaciliteerd. Voor het realiseren van dit actiepunt is het van belang om aan te haken op natuurlijke momenten, bijvoorbeeld de vervanging van een informatiesysteem, omdat op die manier kunnen de veranderingen kostenneutraal worden doorgevoerd.

Om te voorkomen dat deze actielijn ingrijpt in bestaande systemen en er daardoor een extra kostenpost voor overheden ontstaat, is het de bedoeling dat een aantal pilots wordt uitgevoerd die input gaan leveren voor de functionele eisen van de nieuwe informatiesystemen- en architecturen⁴ en de manier waarop daarbinnen documenten worden aangemaakt. Voor de Rijksoverheid (alleen kerndepartementen) is bekend dat over 2 tot 3 jaar de eerste generieke voorzieningen voor opslag van documenten beschikbaar komen.

---

⁴ Hierbij wordt aangesloten bij de bestaande normenkaders NORA, MARIJ en GEMMA.

Het is de bedoeling om met de pilots de komende tijd functionele eisen te verzamelen, zodat deze beschikbaar zijn wanneer de betreffende voorzieningen moeten worden gerealiseerd.

Binnen deze actielijn zullen ten minste vier pilots worden opgestart binnen vier verschillende overheidsorganisaties voordat keuzes of richtingen worden bepaald. Pilots zullen worden gezocht binnen de rijksoverheid, gemeenten, provincies, waterschappen en uitvoeringsorganisaties. De pilots hebben meerdere doelen:

- Inventariseren welke gevolgen het openstellen van een beleidsproces heeft op documenten, documentstromen en archivering;
- Inventariseren op welke manier waarop het proces van openbaarmaking mogelijk en/of makkelijker te maken is;
- In beeld brengen van organisatorische consequenties van verandering van informatiesysteem (hoe om te gaan met privacy en beveiliging);
- In kaart brengen van financiële consequenties.

Met de uitkomsten van de pilots kan worden bepaald in hoeverre en wanneer open by design mogelijk is binnen de informatiehuishouding en uitvoeringsprocessen van de overheid. Ook kosten van implementatie worden bij deze pilots meegenomen.

Verder wordt aansluiting gezocht en samengewerkt met het Programma Archief 2020 dat wordt uitgevoerd door het Nationaal Archief met convenantpartners IPO, VNG en UvW en vertegenwoordigers uit de sector. Innovatie van de archiefsector is nodig doordat ICT de informatiehuishouding van de overheid ingrijpend verandert. Duurzaam beheer en openbaarheid zijn uitdagingen bij gebruik van digitale informatie. Daarmee wordt archivering veel eerder in het proces een onderwerp: de zorg voor een digitaal archief begint al bij de creatie van informatie.

Het doel van deze actielijn is te verkennen hoe het openbaarmakingsproces zo veel mogelijk geautomatiseerd kan worden. Bij actieve openbaarheid gaat het allereerst om de vaststelling of informatie wel of niet openbaar is. Het vaststellen van de openbaarheid bestaat voor een gedeelte uit het afwegen van belangen. Het is de verwachting dat dergelijke afwegingen moeilijk te automatiseren zijn. In deze actielijn wordt door middel van pilots bekeken in hoeverre het openbaarmakingsproces te automatiseren is en waar dit proces makkelijker gemaakt kan worden door middel van aanpassing van informatiesystemen.

In dit actiepunt gaat het zowel over gestructureerde informatie (data) als ongestructureerde informatie (documenten). Hoewel de aanpak hiervoor anders kan zijn, gaat het bij zowel de inrichting van databases als de inrichting van informatiesystemen om het principe dat in het ontwerp rekening wordt gehouden met belangrijke aspecten die bijdragen aan openheid, de mate van openheid en duurzame digitale toegankelijkheid (archivering). Open standaarden, open formats voor de herbruikbaarheid, metadata en linked data voor de vindbaarheid en samenhang, maar zeker ook privacy, mate van beveiliging en toegankelijkheid zijn aspecten waar al bij de aanmaak van documenten of in databases rekening mee kan worden gehouden zodat deze makkelijker actief beschikbaar gesteld kunnen worden en daarnaast ook duurzaam toegankelijk blijven.

Uiteindelijk maken nieuwe informatiesystemen het makkelijker om bijvoorbeeld een documentenregister of activiteitenindex op te stellen. Actieve openbaarheid houdt namelijk ook in dat aan burgers en bedrijven kenbaar wordt gemaakt welke documenten een overheidsorgaan heeft.

De CIO's, het Nationaal Archief en het College en Forum Standaardisatie zijn belangrijke samenwerkingspartners bij het realiseren van de randvoorwaarden voor actieve openbaarheid en open by design binnen de Rijksoverheid.

Uiteraard dienen de voorgestelde maatregelen te worden gerealiseerd binnen de bestaande kabinetsafspraken (kostenbesparingen, de Hervormingsagenda). De financiële consequenties van dit actiepunt, open by design, worden nader onderzocht tijdens en na afloop van de pilots.

Stappen Open Government Partnership

- Pilots proces vaststelling openbaarheid en publicatie afgerond
  - Functionele eisen klaar voor nieuwe informatiesystemen overheid
- Actiehouder: BZK

3.3 ACTIEPUNT 2 Verdere ontwikkeling en stimulering van Open Data en het gebruik

Uitgangspunt voor openbare overheidsdata is dat deze herbruikbaar beschikbaar is. Op dit moment wordt gewerkt aan het openen van data van de Ministeries van BZK, van Economische Zaken (EZ) en het Ministerie van Infrastructuur en Milieu (I&M). Deze ministeries hebben waar het open data betreft inmiddels het politieke statement: "actief openbaar tenzij" gemaakt.

De verwachting is dat dit een leidend principe wordt voor overheidsorganisaties. Ook de Algemene Rekenkamer adviseert in haar rapporten steeds vaker om gegevens beschikbaar te stellen als open data.

Open Data NEXT

In 2012 is gestart met Open Data NEXT. Om de mogelijkheden en kansen van open data voor de overheid aan te tonen wordt actief gestuurd op het verzamelen van economische en maatschappelijke vraagstukken die opgelost kunnen worden met open data. Samen met marktpartijen zal naar oplossingen voor deze vraagstukken worden gezocht. Deze oplossingen zijn herbruikbare voorbeelden voor overheden en hergebruikers.

Doorbraakproject Open Geodata

In het regeerakkoord zijn 10 publiek private doorbraak projecten aangekondigd. Een van deze doorbraakprojecten is 'Open geodata als grondstof voor groei en innovatie'. De focus ligt op de vraagkant van open data: waar hebben ondernemers behoefte aan? Via publiek-private samenwerking worden overheden, ondernemers en kennisinstellingen (gouden driehoek) bij elkaar gebracht zodat het aanbod en de vraagkant van open data elkaar beter kunnen vinden. Via dit netwerk worden estafettebijeenkomsten georganiseerd rondom bepaalde thema's. De thema's worden gekozen op basis van een behoefte vanuit de markt.

Open data kennisnetwerk

Het open data kennisnetwerk richt zich met name op het verspreiden van kennis richting overheden die met open data aan de slag zijn en willen gaan. Onder andere wordt een handreiking gemaakt. Deze wordt continu met betrokken partijen en op basis van nieuwe kennis en inzichten aangescherpt. Ook worden voorbeelden en plannen van aanpak uitgewisseld. Jaarlijks wordt voor het kennisnetwerk een open data conferentie gehouden.

Digitale steden agenda

Binnen de Digitale Steden Agenda wordt het onderwerp open data opgepakt vanuit het thema "onze stad". Er zal specifiek gestuurd worden op een top 20 van makkelijk realiseerbare projecten op het gebied van open data voor gemeenten. Tevens wordt gewerkt aan het beschikbaar stellen van open data op de gebieden energie en onderwijs. Er zullen workshops worden georganiseerd om het ondernemen met open data te bevorderen.

Data.overheid.nl

Data.overheid.nl is de centrale vindplaats voor alle informatie over open data van de Nederlandse overheid. Het register zal verder worden doorontwikkeld om nog beter te voldoen aan de wensen en eisen ten aanzien van metadatering, standaardisatie en vindbaarheid van open datasets. Naast het register biedt data.overheid.nl informatie en kennis over open data. Specifiek voor overheden is een handreiking open data beschikbaar waarin alle praktische zaken rond het openen van overheidsdata worden behandeld. Daarnaast worden de beste voorbeelden en resultaten uit het kennisnetwerk, en eerder genoemde open data projecten, op de site gepubliceerd.

Kwaliteit van data

Bij iedere dataset die online wordt gepubliceerd komt een bijsluiters. De kwaliteit (volledigheid, actualiteit) van data is vaak afhankelijk van de eisen die vanuit de uitvoering van de publieke taak aan de data worden gesteld. Bij hergebruik buiten deze context wordt hier vaak anders naar gekeken. Dan komen misschien fouten of inconsistenties aan het licht. Een bijsluiters schrijft niet voor waarvoor de informatie wel en niet mag worden gebruikt maar geeft aan waarvoor en hoe de informatie is verzameld.

Stappen Open Government Partnership

- Open Data Next
Actiehouder: Programma Open Data BZK
- Bijsluiters open data
Actiehouder: Programma open data BZK
- Open Geo Data
Actiehouder: Open Data Innovatie Netwerk
- Digitale steden agenda:
Actiehouder: Programma Open Data BZK
- Data.overheid.nl
Actiehouder: Programma Open Data BZK

3.4 ACTIEPUNT 3 Financiële transparantie door Open Begroting en experimenten met Open Spending en Budgetmonitoring

Het is de bedoeling dat de begroting de komende jaren steeds meer een digitale vorm gaat aannemen. Het Ministerie van Financiën (FIN) zal in samenwerking met alle betrokken partijen als onderdeel van de staande praktijk, de jaarlijkse Rijksbegrotingen, gewijzigde begrotingen en verantwoordingsinformatie dan ook steeds meer als open data ontsluiten.

Financiële informatie is echter breder dan begrotingsinformatie, ook naar de uitgaven en inkomsten kan worden gekeken. 'Open Spending' is een internationaal project en tevens een open source platform dat beheerd wordt door de Open Knowledge Foundation (OKFN). OKFN is een internationale non-profit organisatie die open kennis bevordert, door middel van open content en open data.

In Nederland is de non-profit organisatie Open State bezig met de implementatie van Open Spending in Nederland. In de komende tijd zal met Open State overleg plaats vinden ten aanzien van mogelijke pilots op het terrein van open spending (bijvoorbeeld inzicht in financiële cijfers van de 4 bestuurslagen (rijk, provincies, waterschappen, gemeenten).

Budgetmonitoring is een middel waardoor burgers, gemeenschappen en andere organisaties toegang krijgen tot financiële informatie en aldus zicht krijgen op begrotingsprocessen en de besteding van middelen van de overheid. Met behulp van deze methodiek worden overheidsbestedingen gecontroleerd en kan een dialoog plaatsvinden tussen burgers onderling en tussen organisaties en overheid over prioritering, behoeftes en aanpak van problemen.

In 2011 is budgetmonitoring voor het eerst in Nederland (in de Indische Buurt van Amsterdam) geïntroduceerd en in 2012 is in Amsterdam een experiment uitgevoerd gericht op de bevordering van maatschappelijke participatie door middel van budgetmonitoring. Andere gemeenten worden aangemoedigd zelf deze praktijk over te nemen. De mensen achter budgetmonitoring zorgen voor kennisverspreiding door onder meer het organiseren van een webinar en magazines.

Het ministerie van BZK gaat een verkenning doen naar de kansen en randvoorwaarden voor het openen van de uitgavendata van het ministerie met de intentie om de openbare uitgavendata actief beschikbaar te stellen. Uit deze verkenning volgt een plan van aanpak. Het bepalen van de kosten en opbrengsten van het openen van deze data maakt onderdeel uit van de verkenning.

Stappen Open Government Partnership

- Het Ministerie van FIN zal, als staande praktijk, de jaarlijkse begroting als ook de gewijzigde begrotingen op een machine leesbare, visueel begrijpelijke en eenvoudige wijze presenteren.
Actiehouder: Ministerie FIN
- BZK stimuleert beschikbaarheid financiële informatie van bestuurslagen en communiceert over resultaten van de programma's Open Spending en Budgetmonitoring
Actiehouder: Programma Open Overheid BZK
- Verkenning open spending BZK
Actiehouder: Programma Open Overheid BZK

3.5 ACTIEPUNT 4: Openheid in Tweede Kamer

Al een flink aantal jaren worden de parlementaire documenten via het internet beschikbaar gesteld op de website officielebekendmakingen.nl. Maar de informatiesystemen van de Tweede Kamer beschikken over meer informatie dan alleen maar deze stukken. Zo bevat het documentsysteem naast officiële kamerstukken ook bijlagen en ingezonden stukken. Van gewijzigde documenten zijn de verschillende versies beschikbaar.

Daarnaast bevat Parlis (de database van de Tweede Kamer) gestructureerde informatie(velden) die de werkprocessen van de Tweede Kamer ondersteunen.

De Tweede Kamer is in 2012 gestart met het openstellen van Parlementaire data. Als startpunt is een hackaton georganiseerd onder de noemer Apps voor Democratie. Deze ontwikkeling wordt in de toekomst doorgezet via de volgende lijnen:

1. Parlis naar het web

Informatie over het parlementaire proces wordt via Parlis onsloten. Zowel stukken, als agendering, planning en verslagen zijn hiermee openbaar toegankelijk.

2. Doorontwikkeling API (koppelvlak waardoor data eenvoudig en op maat opgehaald kunnen worden)

Aanvankelijk is een API beschikbaar gesteld aan een beperkte groep gebruikers. Op basis van de ervaringen nu wordt deze open beschikbaar gesteld. Hierdoor wordt het onder meer mogelijk om real-time informatie op te halen.

3. VergaderApp Tweede Kamer

4. Alle vergaderingen zijn te volgen via livestream, waarbij de mogelijkheden om terug te kijken en de doorzoekbaarheid op termijn groter zullen worden.

Stappen Open Government Partnership

- Parlis naar het web
  - Openstellen API
  - Ontwikkelen vergaderApp
- Actiehouder: Presidium Tweede kamer

3.6 ACTIEPUNT 5: Instrumenten gericht op integriteit

Inzet op periodieke monitoring van integriteit en openbaarmaking van de data

Het ministerie van BZK heeft in 2011/2012 samen met Bureau Integriteitsbevordering Openbare Sector (BIOS) , VNG, IPO, Unie van Waterschappen en de sector Rijk een nieuwe integriteitsmonitor ontwikkeld. Doel was een toonaangevend evaluatiemechanisme waarmee eens in de 4 jaar kan worden aangegeven hoe het met de integriteit van het openbaar bestuur is gesteld. De monitor meet zowel de implementatie van integriteitsbeleid als de beleving van medewerkers. Daarnaast is ook een globale uitvraag naar het aantal geregistreerde incidenten en afdoeningen gedaan. Deze nieuwe integriteitsmonitor sluit aan bij initiatieven van de OESO en de Raad van Europa om overheidsprestaties te meten en geeft ook uitvoering aan in 2010 gemaakte Bestuursafspraken met VNG, IPO en UvW. BZK streeft ernaar om de monitor eens in de 4 jaar te herhalen en de resultaten doorzoekbaar beschikbaar te stellen. Hier stellen we twee aanvullende maatregelen voor ten opzichte van de staande praktijk.

Openbaarmaking van nevenwerkzaamheden (top)functionarissen en bestuurders

Het openbaar maken en actueel houden van nevenfuncties van (top)functionarissen en bestuurders is wettelijk verplicht. De manier waarop dit in de praktijk wordt gebracht, verschilt tussen organisaties. BZK zal samen met VNG, IPO en Unie van Waterschappen best-practices hierin verspreiden en onderzoekt de mogelijkheid om te komen tot meer eenduidige vormen van openbaarmaking.

Registratie van integriteitsschendingen

BZK heeft in 2008 een uniform landelijk registratiemodel voor integriteitsschendingen opgesteld. Uit diverse evaluaties blijkt dat veel organisaties nog geen gebruik maken van een registratiesysteem voor integriteitsschendingen. Met de VNG zijn inmiddels afspraken gemaakt om te kijken in hoeverre bestaande registratie- instrumenten kunnen worden aangepast voor de registratie van schendingen. Dit zal uiteindelijk meer inzicht geven in de integriteit van organisaties en het openbaar bestuur.

Daarnaast zal gekeken worden in welke mate de registratiesystemen kunnen aansluiten met de applicatie "Vensters voor bedrijfsvoering". Deze applicatie probeert op een heldere en overzichtelijke manier inzicht te geven in alle elementen van de bedrijfsvoering, waaronder integriteit.

Stappen Open Government Partnership

- Concretisering van registraties nevenfuncties
Actiehouder: Ministerie van BZK
- Registratie integriteitsschendingen
Actiehouder: Ministerie van BZK

3.7 ACTIEPUNT 6 Vernieuwing van de wetgevingskalender

De zogenaamde Wetgevingskalender wordt vernieuwd. Op een publiek toegankelijke website zullen gegevens worden gepubliceerd over wetten en Algemene Maatregelen van Bestuur (amvb) in voorbereiding, zoals titel, departement, eerste ondertekenaar, type regeling, laatste stap, kamerstuknummer, lopende internetconsultaties en dergelijke. De bedoeling is dat het proces van 'begin' tot eind is te volgen. Dat wil zeggen vanaf openbaarmaking van het feit dat een wet/amvb in voorbereiding is tot en met de inwerkingtreding. Daarbij zal het proces inzichtelijk worden gemaakt (wat is de huidige fase, welke fasen zijn geweest en welke fasen volgen nog?). De tekst van de regeling is beschikbaar als deze openbaar is, bijvoorbeeld via internetconsultatie.nl of als kamerstuk. De op de website te publiceren gegevens zullen beschikbaar worden gesteld als 'open data' en kunnen dus worden hergebruikt op websites van derden, zoals www.volgdewet.nl. Met het oog op hergebruik van bestaande gegevens zal de Wetgevingskalender worden gevuld vanuit Kiwi, het interdepartementale systeem voor de ondersteuning van het wetgevingsproces. Er zullen afspraken gemaakt over de kwaliteit van de aan te leveren gegevens (in termen van actualiteit, volledigheid en betrouwbaarheid). Het project wordt getrokken door de ministeries van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en Veiligheid en Justitie.

Stappen Open Government Partnership

- Wetgevingskalender uitbreiden met (achtergrond) informatie van meer ministeries
Actiehouder: Ministeries van BZK en V&J

3.8 ACTIEPUNT 7 Uitbreiding internetconsultatie.

Internetconsultatie wordt succesvol ingezet om burgers, bedrijven en instellingen te informeren en te consulteren over voorgenomen wetgeving en beleidsnota's. Deelnemers kunnen suggesties doen om de kwaliteit en uitvoerbaarheid van deze voorstellen te verbeteren. Sinds de start in 2009 van de website www.internetconsultatie.nl hebben burgers, bedrijven en instellingen 22.383 keer gereageerd op in totaal 250 internetconsultaties van nieuwe wet- en regelgeving van de overheid.

Consulteren is maatwerk. Afhankelijk van onder meer het doel van de consultatie, en de kenmerken van de doelgroep zijn sommige technieken geschikter en andere minder. Internetconsultatie is vooral effectief gebleken bij wet- en regelgeving met substantiële gevolgen voor rechten en plichten van burgers, bedrijven en instellingen of voor de uitvoeringspraktijk.

Tijdens het experiment (2009-2011) hadden de consultaties vooral betrekking op wetten en amvb's. In de periode daarna wordt steeds vaker internetconsultatie ingezet bij de departementale voorbereiding van wetgeving. Ook beleidsnota's worden geleidelijk aan meer via het instrument aan burgers en bedrijven ter consultatie aangeboden. Het kabinet wil deze stijgende lijn doortrekken en zal bevorderen dat door departementen stelselmatig een goede afweging wordt gemaakt of in het concrete geval internetconsultatie nuttig en effectief is.

Bij de voorbereiding van voorstellen voor wetten, algemene maatregelen van bestuur en ministeriële regelingen moet worden bepaald of internetconsultatie meerwaarde heeft en een effectieve methode is om de doelgroepen van een regeling te bereiken. Deze afweging is opgenomen in het Integraal Afwegingskader voor beleid en regelgeving (IAK). Uitgangspunt daarbij is dat voorstellen die significante verandering brengen in de rechten en plichten van burgers, bedrijven en instellingen of die grote gevolgen hebben voor de uitvoeringspraktijk via internet worden geconsulteerd, behoudens goede gronden om daarvan af te zien. Bij laatstbedoelde gronden kan o.a. worden gedacht aan spoedwetgeving, het voorkomen van calculerend gedrag bij fiscale voorstellen, of situaties waarin consultatie niet in betekenende mate kan leiden tot aanpassing van het voorstel bijvoorbeeld bij één-op-één-implementatie van EU-regelgeving. Het gebruik van internetconsultatie voor beleidsnota's met veel impact op de samenleving zal worden gestimuleerd, zodat internetconsultatie zo veel mogelijk worden ingezet in beleidstrajecten.

Stappen Open Government Partnership

- Stelselmatige afweging over de inzet van internetconsultatie en verantwoording van de keuze bij wetgevingstrajecten
  - Stimuleren inzet internetconsultatie in beleidstrajecten
- Actiehouder: Ministerie van V&J

3.9 **ACTIEPUNT 8 Meer transparantie van besluitvormingsprocessen door Volgdewet.nl**

Volgdewet.nl is een initiatief van Netwerk Democratie. Het is daarmee een actiepunt vanuit de maatschappij om overheidsprocessen transparanter te maken. De website laat zien hoe (actuele) wetten tot stand komen zodat zichtbaar wordt hoe mensen invloed kunnen uitoefenen op het wetgevingsproces. Hierbij wordt ondermeer gebruik gemaakt van de open data van wetten.nl.

De Nederlandse overheid is zeer transparant, zo blijkt uit het WODC-rapport van het Ministerie van Veiligheid en Justitie. Tenminste, zo wordt in het rapport geconcludeerd, voor de insiders. Voor burgers en belangenorganisaties die niet dagelijks met het maken van wetten te maken hebben, is moeilijk te doorgronden wat er precies gebeurt. Voor burgers en belangenorganisaties is het daardoor moeilijk om invloed uit te oefenen op het wetgevingsproces.

Netwerk Democratie vindt dat ook in Nederland ruimte moet komen voor dit soort interactie en wil met Volgdewet.nl de ontwikkeling naar een meer interactieve wetgevingsprocedure van onderop op gang te brengen. Het initiatief onderscheidt zich dan ook van de wetgevingskalender omdat op volgdewet voor een aantal wetten in ontwikkeling, achtergrondinformatie en toelichting wordt gegeven. Betrokkenen kunnen hun activiteiten rondom specifieke wetgevingstrajecten communiceren en kunnen daardoor meer draagvlak creëren. Daarnaast is naar voren gekomen dat de website burgers moet uitnodigen om zelf mee te denken en invloed uit te oefenen. Op deze website wordt een aantal concrete wetsvoorstellen gevolgd door burgers en belangenorganisaties die zich, door gebruik te maken van volgdewet, inzetten voor transparantie van het wetgevingsproces. Bij iedere fase die de wet doorloopt geven zij inzicht in wat er gebeurt, en laten zij zien op welke manier ze invloed proberen uit te oefenen.

Stappen Open Government Partnership

- Verder invullen van het instrument "volg de wet".
- Actiehouder: Netwerk Democratie

3.10 ACTIEPUNT 9 Informele aanpak met betrekking tot Wobverzoeken

Uit het project Prettig Contact met de Overheid blijkt dat informele interventies gedurende de besluitvormingsprocedures van de overheid en bij de behandeling van klachten en bezwaren, niet alleen leiden tot kwalitatief betere besluiten, significant minder bezwaar- en beroepsprocedures, lagere kosten, een kortere doorlooptijd maar ook tot een toename in het vertrouwen en de tevredenheid van de burger en een toename in de arbeidstevredenheid van de ambtenaar. Hoewel de informele aanpak inmiddels in 300 pilotprojecten binnen 16 overheidsdomeinen wordt toegepast is dit slecht zelden het geval bij de behandeling van WOB-verzoeken of bij bezwaar- en beroepsprocedures naar aanleiding van een afgewezen WOB-verzoek.

Aan de hand van een verkenning naar de mogelijkheden van de informele aanpak bij WOB-verzoeken en een beschrijving van enkele praktijkervaringen wordt in het najaar van 2013 een nieuw pioniertraject "De informele aanpak bij WOB-verzoeken" opgestart. Gedurende een jaar worden de praktijkervaringen van de pioniers gevolgd en worden de mogelijkheden en effecten van informele interventies naar aanleiding van een WOB-verzoek in kaart gebracht. De effectmetingen en ervaringen van de pioniers worden vastgelegd en ter afsluiting van het pioniertraject beschikbaar gesteld. Ze kunnen dienen als inspiratie en als basis om deze aanpak, daar waar effectief, landelijk verder te implementeren.

Stappen Open Government Partnership

- Eerste verkenning mogelijkheden informele aanpak bij WOB verzoeken
  - Opstart pioniertraject met een aantal koplopers
- Actiehouder: Ministerie van BZK

4 De faciliterende, samenwerkende overheid zoekt partners op in de samenleving om samen maatschappelijke vraagstukken op te lossen

4.1 **ACTIEPUNT 10 Van regels naar ruimte**

Het project Van Regels Naar Ruimte (VRNR) biedt burgers, bedrijven, instellingen en medeoverheden de mogelijkheid om ideeën of alternatieven aan te dragen die leiden tot betere dienstverlening door de overheid, meer ruimte voor de professional en de ondernemer en grotere zelfredzaamheid voor de burger. Wet- en regelgeving kan onder voorwaarden tijdelijk buiten werking worden gesteld om te kunnen experimenteren met deze ideeën/alternatieven. Door middel van een experiment kan dan gekeken worden wat de gevolgen zullen zijn van het schrappen of aanpassen van een regel. Bij succesvolle experimenten kan structurele aanpassing van betreffende wet- en regelgeving volgen. Binnen het project VRNR wordt verkend of behoefte bestaat aan aanvullende wettelijke experimenteerruimte.

Stappen Open Government Partnership

- Afronden eerste 5 experimenten en inventarisatie en in gang zetten aanvullende experimenten.

Actiehouder: Ministerie van BZK

4.2 **ACTIEPUNT 11 Verandering houding en werkwijze door inzet Slimmer Werken en Ambtenaar 2.0**

Een transparante overheid is niet alleen te organiseren via regels en afspraken, maar vraagt ook om bewustzijn bij ambtenaren over de meerwaarde van openheid in de werking van overheid en samenleving en kennis over hoe ze daar in hun werk mee om kunnen gaan en hoe ze dat verantwoord kunnen doen. De projecten Slimmer en Ambtenaar 2.0 brengen ambtenaren rond dit thema bij elkaar en stimuleert bewustzijn, kennisdeling en kennisontwikkeling.

Slimmer Werken

Het ministerie van BZK heeft voor de kabinetsperiode 2011-2015 een programma genaamd Slimmer Werken Publieke Sector geformuleerd. Onder slimmer werken wordt verstaan meer presteren met minder mensen, met behoud van kwaliteit van dienstverlening en plezier in het werk.

Met het programma worden drie doelen nagestreefd om slimmer werken te bevorderen: Het wegnemen van arbeidsvoorwaardelijke obstakels, het delen van best practises zodat werknemers van elkaar kunnen leren en het beter meetbaar maken van de productiviteit en effectiviteit van de publieke diensten.

Slimmernetwerk

Doel van dit netwerk voor innovatieve professionals is om vernieuwers, zowel leidinggevenden als professionals, met elkaar te verbinden waardoor kennis over hoe de overheid slimmer kan werken, wordt verzameld en verspreid. Een onderdeel van het slimmernetwerk is het organiseren van netwerkbijeenkomsten.

Doetanks

Een Doetank is een multidisciplinaire groep van vernieuwers uit de publieke sector die aan de slag is met actuele en relevante 'slimmer werken'-vraagstukken. Doetanks gaan over nieuwe manieren van samenwerken of organiseren. Leren door te doen staat in de Doetanks centraal. Deelnemers leren om als sociaal ondernemers op zoek te gaan naar nieuwe oplossingen en die ook daadwerkelijk in praktijk te brengen.

Ruimte voor de professional

De ruimte voor de professional wordt beperkt door werkprocessen die zijn dichtgeregeld met protocollen en verantwoordingstrajecten. Een cultuur waar de professional ruimte, vertrouwen en verantwoordelijkheid krijgt om zijn werk naar behoren in te vullen is nodig. In het project ruimte voor de professional werken we aan een cultuur van vertrouwen, ruimte en verbinding door onder meer een businesscase-instrument waarmee kan worden berekend wat het geven van ruimte voor de professional oplevert voor de organisatie.

Ambtenaar 2.0

Op het gebied van open overheid ontplooit Ambtenaar 2.0 een aantal activiteiten:

Netwerk Ambtenaar 2.0

Via online platforms worden kennis en voorbeelden uitgewisseld over de open overheid en over transparant werken en wordt het thema geagendeerd bij de bijna 10.000 leden. Op de sites kunnen leden elkaar vragen stellen en beantwoorden en evenementen en informatie plaatsen. Leden ontvangen wekelijks een nieuwsbrief met actuele berichten.

Via Twitter worden zo'n 8000 volgers op de hoogte gehouden van ontwikkelingen op het gebied van overheid 2.0 en open overheid.

Opleidingen werken 2.0

In 2013 worden opleidingen gelanceerd voor ambtenaren in alle bestuurslagen en op verschillende niveaus om werken 2.0 en transparant werken in de praktijk te brengen. De komende jaren zal dit aanbod worden uitgebreid met het doel ambtenaren meer handvatten te geven in een open werkwijze.

Netwerkbijeenkomsten

Eens per jaar wordt een Dag van de Ambtenaar 2.0 georganiseerd (in februari 2013 waren er zo'n 700 aanwezigen) en gedurende het jaar vinden praktijkbijeenkomsten plaats waar een specifiek thema centraal staat. Bij de organisaties van evenementen werkt Ambtenaar 2.0 nauw samen met organisaties met parallelle doelstellingen.

Pleio, een platform voor transparant werken

ICT-voorzieningen binnen overheden belemmeren ambtenaren om een transparante werkwijze te hanteren. Pleio stelt ambtenaren in staat om samen te werken over organisatiegrenzen heen. Binnen Pleio kan open werken worden gestimuleerd in de interface. In een apart project kan de gebruikersomgeving van Pleio worden verbeterd waardoor medewerkers beter worden ondersteund bij het kiezen van het juiste niveau van transparantie.

Stappen Open Government Partnership

- Netwerk Ambtenaar 2.0
- Pleio, een platform voor transparant werken
- Opleidingen Werken 2.0
Actiehouder: Netwerk ambtenaar 2.0
- Doetanks
- Slimmernetwerk
Actiehouder: Slimmernetwerk

4.3 ACTIEPUNT 12 Watercoalitie

Ook op het gebied van water geldt dat Nederland in ontwikkeling is en dat moeten worden geanticipeerd op veranderende omstandigheden. De veranderende economische omstandigheden dwingen ons er toe om creatiever om te gaan met de mogelijkheden die we hebben. Ook verandert het klimaat en moeten we anticiperen op warmere zomers, nattere winters en fellere buien een plaats te geven in onze leefomgeving.

Dat betekent dat zowel in het watersysteem als in de waterketen (de keten van drinkwater, riolering en afvalwaterzuivering) maatregelen zullen worden genomen.

In het Nationaal Bestuursakkoord Water zijn afspraken vastgelegd om de veranderingen het hoofd te bieden. Een van de afspraken is om kosten te besparen in de optimalisatie van de waterketen door een integrale aanpak. Het akkoord vormt de basis voor een goede samenwerking tussen drinkwaterbedrijven, gemeenten en waterschappen die nodig is om de gestelde doelen te kunnen halen. De Watercoalitie, een initiatief van het ministerie van I & M, sluit aan bij deze opgave en wil ook de huishoudens verleiden en faciliteren om een bijdrage te leveren aan de optimalisatie van de waterketen.

De Watercoalitie brengt publieke, (vaak onverwachte) private partijen en maatschappelijke organisaties bijeen en is in dit stadium gericht op activiteiten van huishoudens in de waterketen. Hoe kunnen die de waterketen duurzamer inrichten en daar ook (maatschappelijke) kosten bij besparen? Op basis van slimme combinaties wordt een bijdrage geleverd aan het realiseren van maatschappelijke opgaven rondom waterbeheer.

De Watercoalitie versterkt de beweging die in de maatschappij aanwezig is en wil die (mede) richten op het realiseren van waterdoelen door het gesprek aan te gaan met mogelijk interessante partijen, deze partijen bij elkaar te brengen om een coalitie te vormen, kennis te bundelen en te verspreiden en zo nodig initiatieven procesmatig te ondersteunen.

Stappen Open Government Partnership

- Opschalen van de huidige initiatieven;
- Nieuwe initiatieven mee helpen te ontwikkelen.

Actiehouder: De Watercoalitie

4.4 ACTIEPUNT 13 Ontwikkelen en uitvoeren participatiebeleid binnen IenM

Binnen het ministerie van Infrastructuur en Milieu is de directie Participatie (DP) opgericht. Deze directie biedt diensten aan ten behoeve van het betrekken van burgers, maatschappelijke organisaties en bedrijven, adviseert daarover en ontwikkelt een participatiebeleid. Daartoe zet de directie zich actief in op nieuwe thema's zoals de energieke samenleving, een transparante overheid en het gebruik van sociale media.

DP geeft daarmee mede vorm aan de positie die het ministerie van Infrastructuur en Milieu inneemt ten opzichte van de energieke samenleving. Overheden denken na over de inzet van de energieke samenleving in beleids- en besluitvormingstrajecten en voor de uitvoering van overheidsprojecten. IenM werkt in dit kader aan een visie, een strategie en concrete producten en diensten om een uitwerking te geven aan de omgang van het ministerie met de energieke samenleving. Op deze wijze wil IenM een invulling geven aan de Kabinetsnota ter stimulering van een vitale samenleving, 'De Doe-democratie' en in het bijzonder aan de doelstelling uit deze nota om het aansluitingsvermogen van de overheid te vergroten. Openheid en transparantie zijn belangrijke aspecten bij het realiseren van de aansluiting met de samenleving op een effectieve en efficiënte manier.

Stappen Open Government Partnership

- Bovengenoemde trajecten verder ontwikkelen, uitproberen in de praktijk en evalueren.
- Dit leidt tot actieplannen mbt :
  1. het intern gebruik van een doetank;
  2. de omgang met de energieke samenleving;
  3. de inrichting van een "Community of Knowledge" gericht op de energieke samenleving;
  4. gebruik van de innovatie-estafette ;
  5. e-participatie

Actiehouder: Ministerie van I&M

5 De toegankelijke overheid *staat open voor iedereen en werkt plaats- en tijdonafhankelijk*

De plannen rondom Digitaal 2017 zijn belangrijk voor de realisatie van een Open Overheid. De plannen zullen verder worden uitgewerkt in een roadmap. Vanuit dit actieplan zal ook de relatie worden gelegd met de klankbordgroep die wordt opgericht in het kader van Digitaal 2017.

5.1 ACTIEPUNT 14 Toegankelijke en vindbare overheidsinformatie

Verkenning bevorderen vindbaarheid

Het actief openbaar maken van informatie is meer dan het louter en alleen openbaar maken van stukken. Het ontsluiten van informatie moet op een communicatief toegankelijke manier gebeuren, zodat burgers en stakeholders ook daadwerkelijk geholpen zijn om eigenstandig te komen tot menings- of besluitvorming. Informatie – zeker wanneer dat in grotere kwantiteiten dan nu beschikbaar wordt gesteld, moet goed aansluiten bij de context of omgeving waarin burgers en stakeholders zich bevinden. Voor het ontsluiten van overheidsinformatie zijn verschillende invalshoeken mogelijk. Zo adviseert de ROB een activiteitenindex. Andere mogelijke invalshoeken zijn life-events of toptaken (zie onder). Onderdeel van het actief openbaar maken van overheidsinformatie is de toegankelijke ontsluiting daarvan op Rijksoverheid.nl. De directies communicatie en de Dienst Publiek en Communicatie willen een actieve (advies)rol op zich nemen bij het ontsluiten van de informatie op een communicatief toegankelijke manier.

Toptaken

Burgers komen vaak naar een website met een gericht doel. Websites van overheidsorganisaties bevatten een enorme hoeveelheid informatie waarin het vaak problematisch is om dat doel te realiseren (afspraak maken, aanvraag doen). Of de burger krijgt geen antwoorden omdat de website niet in de taal van de burger spreekt. Of de burger komt niet eens op de gemeentelijke site terecht omdat burgers via de zoekmachine van Google zoeken naar "gemeente + kliko" en de meeste gemeenten het begrip "kliko" niet hanteren.

In Liverpool (VK) is de zogenaamde 'toptakenbenadering' al doorgevoerd en daarmee vormt Liverpool een goed voorbeeld voor Nederland. Toptaken worden geïdentificeerd door te onderzoeken welke producten en diensten veel worden gezocht en welke zoektermen daarvoor worden gebruikt. Die producten en diensten krijgen een prominente positie op de website. Voor gemeenten zijn dat bijvoorbeeld taken die samenhangen met afval en paspoorten. Die taken zijn ook vindbaar door synoniemen toe te voegen en te zorgen dat de belangrijkste informatie als eerste zoekresultaat wordt getoond. Dat klinkt logisch maar de meeste overheidswebsites zijn nog niet zo ingericht. Het denken in toptaken vereist ook een andere houding, meer vraaggeoriënteerd dan aanbodgeoriënteerd.

Stappen Toegankelijke en vindbare overheidsinformatie

- Verkennen hoe de informatie die actief openbaar wordt gemaakt aansluit bij de context of omgeving waarin burgers of stakeholders zich bevinden.
Actiehouder: Voorlichtingsraad
- Verkennen hoe de overheidsinformatie op een communicatieve manier ontsloten kan worden.
Actiehouder: Voorlichtingsraad
- Ondersteunen van Toptaken aanpak voor veelgevraagde diensten
Actiehouder: Programma Beter en concreter (BZK/VNG)

5.2 ACTIEPUNT 15 Versterken van de informatiepositie van de burger: inzage en correctie door de burger

In de huidige i-samenleving worden gegevens over mensen eenmalig opgeslagen en meervoudig gebruikt. Dit leidt tot efficiencywinst en betere dienstverlening maar maakt dat geen inzicht bestaat in de gevolgen van een bepaalde registratie voor een burger in verschillende ketens. Zowel de Nationale ombudsman, het Rathenau Instituut als de WRR pleiten voor een versterkte informatiepositie van de burger, naast de versterkte informatiepositie van de overheid. De burger zou kunnen optreden als tegenkracht. Op dit moment heeft een burger via MijnOverheid (mijn.overheid.nl) en andere internetportalen al inzage in een groot aantal registers.

Momenteel wordt een plan van aanpak opgesteld om –waar dit redelijkerwijs is te realiseren- inzage in GBA-gegevens uit te breiden met een mogelijkheid tot signalering van foutieve gegevens die over de belanghebbende zijn geregistreerd en wordt verkend wat er nodig is om inzichtelijk te maken in welke ketens de gegevens uit de GBA gebruikt worden. Hiermee wordt helder wat de hergebruikers zijn van deze informatie. Zo wordt beter duidelijk welke gegevens er bestaan en hoe de i(nformatie)-overheid deze gegevens meervoudig gebruikt.

Stappen Open Government Partnership

- Medio 2013 komt er een plan van aanpak over het verstrekken van inzage en correctierecht voor burgers voor wat betreft de GBA
Actiehouder: Ministerie van BZK

5.3 ACTIEPUNT 16 Open bekendmakingen en meldingen

De bekendmakingen die de overheid publiceert zijn voor een deel gedigitaliseerd. Sinds 2009 verschijnen Staatscourant, Staatsblad en Tractatenblad in elektronische vorm en met ingang van 2014 zullen ook decentrale overheden hun regelgeving in een digitaal gemeenteblad, provinciaal blad of waterschapsblad bekendmaken.

Voor andere bekendmakingen is (uitsluitend) digitaal publiceren wettelijk nog niet toegestaan en zijn advertenties in bladen al dan niet in combinatie met ter inzage legging in een overheidsgebouw nog steeds de gebruikelijke weg. Het gaat hierbij bijvoorbeeld over de publicatie van ontwerpbesluiten waar belanghebbenden bedenkingen tegen kunnen inbrengen. Door ook hier tot digitale bekendmaking te verplichten wordt informatievoorziening op maat mogelijk, waarbij iedereen de mogelijkheid heeft om alleen die berichten elektronisch te ontvangen waarvoor specifieke belangstelling bestaat. Dat kan bijvoorbeeld gaan over alle publicaties die betrekking hebben op de eigen woonomgeving. Door niet langer de zakelijke inhoud maar het hele (ontwerp)besluit te publiceren is het niet langer nodig om stukken te raadplegen die in een overheidsgebouw ter inzage zijn gelegd. Het kabinet gaat hiertoe de Algemene wet bestuursrecht wijzigen.

Stappen Open Government Partnership

- Wijzigen Algemene wet bestuursrecht zodat uitsluitend digitaal publiceren van bekendmakingen mogelijk wordt
Actiehouder: Ministerie van BZK
- Implementatie digitaal ontsluiten 'andere' bekendmakingen dan regelgeving
Actiehouder: Rijk, provincies gemeenten en waterschappen

5.4 **ACTIEPUNT 17 Publieke dienstverlening en het gebruikersperspectief**

Voor burgers is de kwaliteit van het contact met overheidsorganisaties belangrijk. Als burgers gehoor vinden bij de overheid en gepaste aandacht krijgen, ontstaat een effectieve verbinding tussen mens en systeem (overheidsbureaucratie). Ook publieke uitvoerende dienstverleningsorganisaties hebben belang bij dat contact. Als gebruikers van hun diensten zijn burgers ervaringsdeskundig en kunnen goede verbeter suggesties leveren. Openheid en transparantie zijn een voorwaarde voor samenwerking tussen overheidsorganisaties en burgers en ondernemers.

Het *Kenniscentrum Dienstverlening KING* helpt gemeenten het gebruikersperspectief meer centraal te stellen in dienstverleningsprocessen, ook voor de digitale en de geïntegreerde dienstverlening (decentralisaties). De doelstelling van het Kenniscentrum is het organiseren van praktijkmiddagen, leerkringen, het onderhouden van een website en het geven van praktische hulp aan individuele gemeenten die daar om vragen.

Daarnaast werkt het kabinet met het traject Digitaal 2017 aan toegankelijke digitale dienstverlening. Binnen het traject wordt specifieke aandacht besteed aan het gebruikersperspectief. Uitgangspunt is dat wanneer mensen nog onvoldoende digivaardig zijn, ze moeten worden geholpen, dat processen gebruiksvriendelijk moeten zijn en er altijd een vangnet moet zijn voor wie dat nodig heeft.

Omdat veel dienstverlenende overheidsorganisaties activiteiten ontplooiën om mensen digivaardiger te maken is het belangrijk ervaringen te inventariseren en met elkaar te delen, zodat deze inspanningen zo effectief mogelijk zijn. Daarom wordt een onderzoek uitgevoerd om te achterhalen welke initiatieven efficiënt en effectief zijn en op welke wijze deze breder aangeboden kunnen worden.

Stappen Open Government Partnership in publieke dienstverlening

- Opbouw Kenniscentrum Dienstverlening KING en gemeenten stimuleren het gebruikersperspectief in de praktijk toe te passen.
Actiehouder: BZK en VNG